

TRÄNA DINA SINNEN

Lärarhandledning

PIA WALLENKRANS

Innehåll

Förord • 5

A. Senso-motorik • 8

1. Motorisk uttrycksförmåga - planering - sekvenser • 11
2. Spatiala relationer - lateralitet - höger-vänsteruppfattning • 17
3. Studsmatteträning • 19
4. Symmetri-asymmetri • 25

B. Auditiv perception • 30

1. Auditiv diskrimination • 32
2. Auditivt minne • 32
3. Auditiva spatiala relationer - Tidsbegrepp • 33
4. Läge i rummet - Ljudlokalisering • 34
5. Auditiv konstans • 35
6. Auditivt sekvensminne • 35
7. Auditiv figur-bakgrund • 36
8. Auditiv helhet • 36

Tips för elever med auditiva störningar • 36

Auditiv analogi -Logiskt tänkande • 41

Övningar till auditiv perception • 42

Inläring av språkljuden • 70

Stavning • 104

Hedvig Ekeners "rättskrivningsmetod" • 110

Läsmetoder • 120

Vad är läsning? • 124

C. Visuell perception • 130

1. Visuell diskrimination • 135
2. Visuellt minne • 136
3. Visuella spatiala relationer • 136
4. Läge i rummet • 138
5. Visuell formkonstans • 140
6. Visuellt sekvensminne • 142
7. Visuell figur-bakgrund • 147

- 8. Visuell helhet • 150
- 9. Öga-hand-koordination • 153
- 10. Välskrivning • 154
- 11. Visuell analogi - Att se och tolka logiska samband • 157

D. Språkliga begrepp • 167

- 1. Att kunna uttrycka sig • 167
- 2. Grammatik- Att få ut språkliga helheter • 175

E. Minne - Integrerade funktioner • 184

Hur går inläring till? • 184

Inläringssvårigheter och inlärningsstilar • 185

ITPA - en presentation • 192

Ett psykologiskt sätt att närma sig språket • 192

Utvärdering • 195

Koppling mellan ITPA-testet och Träna dina sinnen • 202

Litteraturlista • 203

Information om webbadresser, bloggar, m.m. • 205

Förord

När Träna dina sinnen först publicerades kunde ingen ana den snabba utvecklingen när det gäller datorer och hur mobiler och surfplattor skulle påverka vårt samhälle. Google, Google Drive, Wikipedia, m.fl. har med sina sökmotorer blivit de nya uppslagsverken. Men dagens elever måste också veta hur de ska söka och hur de ska kritiskt kunna bedöma information. Facebook och YouTube med sitt flöde av snabb information ställer också krav på vad man sänder iväg, och kan bli både på gott och ont. Nya datorprogram för inläring dyker ständigt upp, och det är nästintill omöjligt att var helt uppdaterad. I den här nya versionen av Träna dina sinnen hänvisar vi därför till websidor som Specialpedagogiska skolmyndigheten. (www.spsm.se), Svenska dyslexiföreningen (www.svenskadyslexiforeningen.se) m.fl. där man kan få hjälp med vidare information.

Sist i den här boken finns också hänvisning till olika websidor, bloggar m.m som rör senaste forskning om inläring och inläringssvårigheter.

Elever med olika inläringssvårigheter kan ha problem med *hur* de ska handskas med all information, *hur* man tänker, lagrar, minns och drar nytta av det man *ser, hör och utför*.

Lärare behöver därför mängder av förslag om hur man kan hjälpa. Den nya reviderad upplagan av *Träna dina sinnen - lärarhandledning* och *Träna dina sinnen - PDF* ska förhoppningsvis bli till nytta för dagens lärare och elever.

Pia Wallenkrans och Lära Förlag 2018

ÖVNINGAR TILL AUDITIV PERCEPTION

Här följer förslag på ett antal övningar och lekar - i stigande svårighetsgrad - som alla ger barnen nyttig träning i analogt och logiskt tänkande. De knyter an till den teoretiska genomgången på sidorna 30-41.

Förslagen innehåller sorteringsövningar, kategoriseringar, klassificeringar, logiska samband, lyssningsövningar, problemlösningar, orimligheter, övningar med motsatsord, synonymer, gåtor, rimövningar mm.

Allmänna anvisningar för övningarna:

- A. Ge enkla frågor som bara fordrar ett svar.
- B. Låt barnet få haka upp minnet på en bild (visuell hjälpkanal).
- C. Ge tid så att barnet hinner tänka färdigt innan det ska svara på frågor.

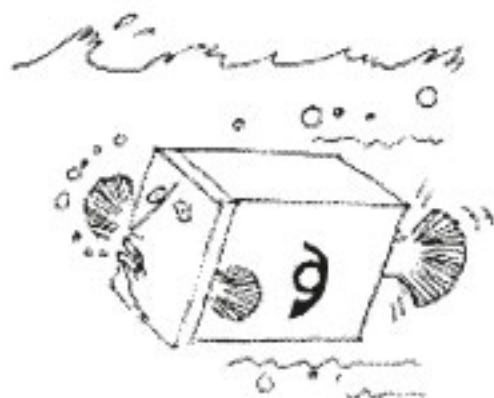
Yngre barn behöver massor med lekar - även äldre kan behöva befästa sina kunskaper genom lek. Låt gärna barnen hitta på egna exempel.

Rimligt-orimligt?

- Svara ja eller nej!

- Kan hundar hoppa?
- Kan sälar simma?
- Är istappar varma?
- Är gräset grönt?
- Kan flickor gunga?
- Kan bord hoppa?
- Är morötter blåa?
- Kan berg springa?
- Kan stenar prata?
- Kan rosor växa?
- Kan brevlådor simma?

- Kan bröd skratta?
- Kan myror äta?
- Kan råttor sjunga?
- Är snön grön?
- Kan hus växa?
- Är vatten blött?
- Kan mammor hosta?
- Kan pojkar fiska?
- Kan tåg hoppa?
- Kan ekorrar springa upp i ett träd?
- Kan flygplan gå?

Kommentar

En del barn är hjälpta av att de försöker "se" hela meningen framför sig. Då får de lättare att uppfatta det rimliga-orimliga.

Lite svårare påståenden

- Svara ja eller nej!

- En triangel har fyra sidor.
- Hästar, kor och krokodiler är fyrfota djur.
- En fisk kan promenera.
- Lera är gott att äta.
- Alla äpplen är röda.
- Daniel är ett pojksnamn.
- Foten sitter längst ut på armen.
- Vatten är torrt.
- En spik har en svans.
- Citroner smakar sött.
- Jag dricker mjölk ur ett bord.
- Känns eld varmt?
- Ett får kan flyga.

Här ska eleven uppfatta och korrigera det som är fel.

- **Lyssna! Ett ord har blivit fel. Vilket är det?**
Sätt in det rätta ordet istället.

- Stina lekte med sin lilla vita kök (katt)
- Tim matade bilarna i djurparken. (djuren)
- Margareta åkte till skolan i en buske. (buss, bil)
- Jag äter med en kniv och en handske. (gaffel)
- När det är kallt har jag mössa och glas. (vantar)
- Lenas skor är små och pussar inte. (passar)

Rätta det som är gale

- Pelle gillar pannkakor. Han har socker på dem för att de ska bli sura.
- Bordet föll ner från kniven.
- Cykelreparatören vände på däck, eftersom det bara var platt på ena sidan.

Bokstavsljudet i

Instruktioner för läraren

I är en främre, hög, orundad vokal. Se till så att den blir "ren" och inte får några surrande j- el- ler tj-artade ljud mot slutet.

Instruktioner till eleven

1. Säg i. Hur är munnen? (skrattnun)
2. Hur är läpparna? Känn skillnaden när du säger o-i, o-i, a-i, a-i, och i orden: bita-byta, bi-by, rita-ryta, fil-fel, vid-ved.
3. Var är tungan? (nere i munnen, med tungspetsen bakom framtänderna).
4. Är i tonande eller tonlöst? (Tonande) Är i ett mun-eller näsljud? (Munljud)

TITTA i spegeln när du säger a- i, a-i, a-i.

KÄNN på struphuvudet när du säger i.

HÖR hur i låter när du blundar.

GÖR i.

Diskriminationsövning

bi be by ila yla åla bita byta bota böta stig steg stag fil fel ful föl sil sal sol
syl säl söl

C. Visuell perception

När vi klarar att snabbt ta in intryck säger vi att vi är *receptiva*. Vi tar in information genom våra sinnen; syn, hörsel, känsel, balans, lukt och smak. Det sker snabbt och omedvetet på en lägre nivå i hjärnan. Vi kan kalla den nivån för "input-nivån" eller *receptionsnivån*. När vi sedan tolkar intrycken sker det på en högre nivå i hjärnan. Vi blir då medvetna om vad vi såg, hörde, kände, luktade och smakade. Vi använder oss av vår *perceptionsförmåga*, som alltså är en högre funktionsnivå.

Reception talar om att vi tagit emot information medan *perception* talar om *hur* vi tagit in, tolkat, bearbetat och integrerat intrycken med tidigare erfarenheter.

Sett från en neuropsykologisk synvinkel är perception en process där många delar bidrar och samverkar till ett slutresultat. Ett exempel kan vara när man ska rita av en blomma, låt oss säga en ros från en bild. Först ser vi rosen, sedan uppfattar och tolkar vi den. Vår perceptionsförmåga hjälper oss att "se" rosen. Sedan måste vi samordna och planera motoriken innan vi börjar rita. Vi påverkas också av tidigare erfarenheter där lukten av rosor, färger och minnen av rosor ligger lagrade. Det handlar alltså om sinnenas samspel där alla aspekter samlas till en helhet innan man slutför uppgiften som var att rita av en ros.

När vi talar om visuell *perception* menar vi hur vi klarar att urskilja, tolka och känna igen det vi ser. Vi *ser* och sedan *inser* vi vad vi såg. Vi blir varse och det vi sett får en mening. Den visuella perceptionen försiggår i hjärnan och inte i ögonen.

Visuell perception är också nödvändig för olika former av kommunikation, inklusive läsning och skrivning. Visuell perception stöder den muntliga kommunikationen. Man fångar in gesterna hos den som talar, man lägger märke till ansiktsuttryck och kroppshållning och allt detta ger signaler som förstärker och understryker det personen säger.

Språk kan inte utvecklas utan perception av omgivningen. Ideer och tankar kan inte formuleras och uttryckas om det inte finns en tidigare perceptuell upplevelse.

Språk berikar å andra sidan perceptionen. Språket blir ett verktyg för att klargöra vad vi upplever och gör det lättare att förstå det som sker omkring oss.

Häst - eller ko-ord?

Vilka ord hör samman med ordet "häst" och vilka hör samman med "ko"?

Sätt kryss i rätt ruta. Se exemplet!

	Häst-ord	Ko-ord
grädde		x
klövar		
sele		
råmar		
tömmar		
ost		
gnäggjar		
föl		
mjölk		
hov		
smör		
idisslar		

Du som vill veta mera

Malmquist, E: Vad var det jag läste?

Wallenkrans - Roy: Tanketräning

Wallenkrans, P: LÄR IN, Nya Träna dina sinnen, Kopieringspärmen

Åberg, G: Första hjälpen i svenska

Se också websidor och blogspot om Lattjo Lajban lådan